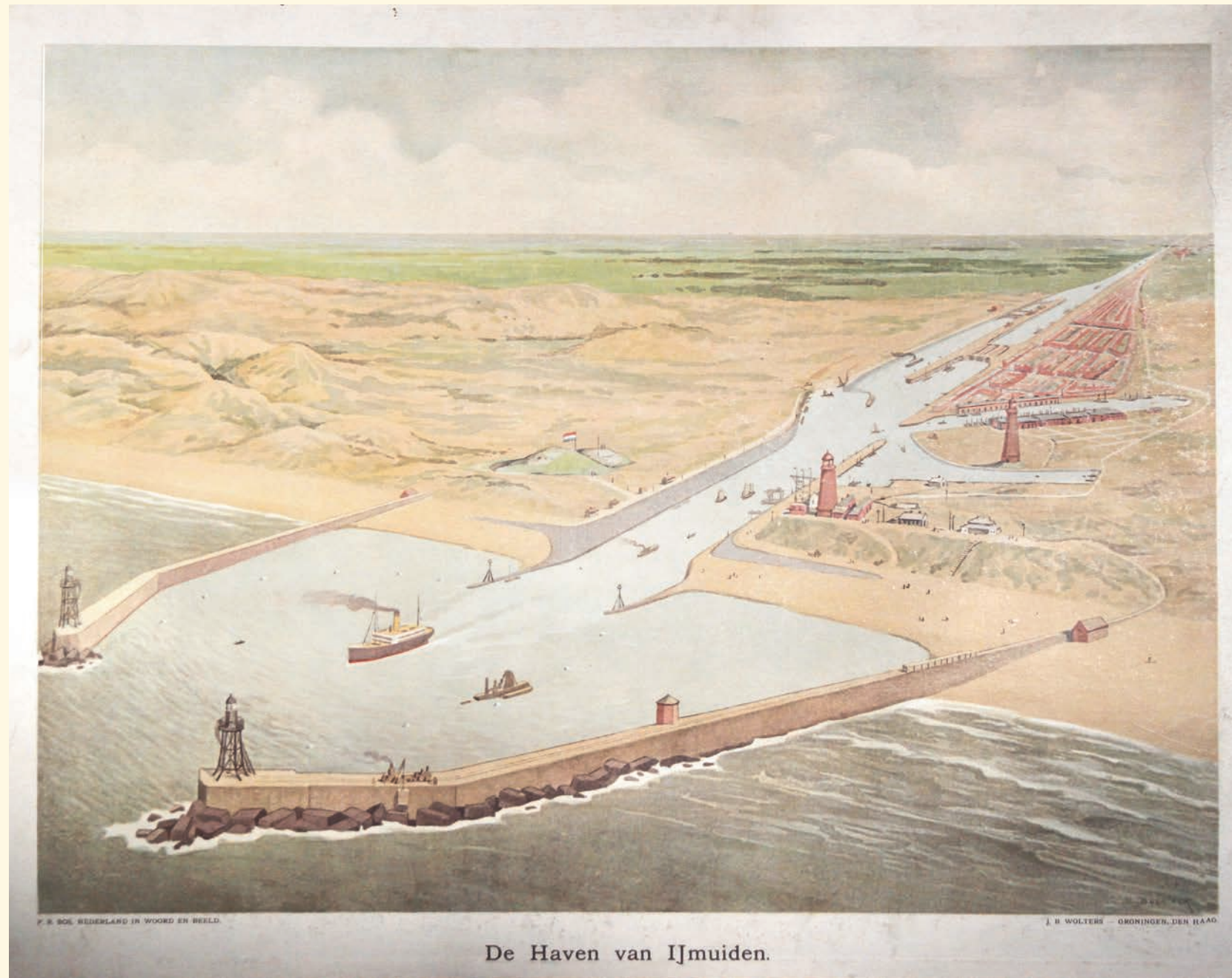

VOGELS VAN **DE PIER**

Jelle van der Helm, Dick Groenendijk & Roy Slaterus

VOGELS VAN **DE PIER**

Noordboek Natuur

Afbeelding van de schoolplaat 'De Haven van Umuiden' geschilderd door Bernardus Bueninck. De plaat gemaakt voor educatieve doeleinden, toont een historische setting van de Umond in vogelvlucht aan het begin van de twintigste eeuw.

INHOUD

Voorwoord	6	Blauwvleugeltaling	32	Roerdomp	46	Grauwe Franjepoot	70
Het idee voor een pierboek	8	Krakeend	32	Blauwe Reiger	46	Rosse Franjepoot	70
Vogels kijken bij de pieren van Umuiden	10	Smient	32	Purperreiger	46	Oeverloper	70
Overzicht van in de Umond waargenomen vogelsoorten	18	Wilde Eend	32	Grote Zilverreiger	46	Witgat	74
		Pijlstaart	34	Kleine Zilverreiger	46	Siberische Grijs Ruit	74
		Wintertaling	34	Lepelaar	46	Zwarte Ruit	74
		Kwartel	34	Zwarte Ibis	46	Groenpootruit	74
		Patrijs	34	Jan-van-gent	48	Poelruit	74
		Dodaars	34	Kuifaalscholver	50	Bosruit	74
		Roodhalsfuut	34	Aalscholver	52	Tureluur	74
		Fuut	36	Griel	52	Bokje	76
		Kuifduiker	36	Scholekster	52	Houtsnip	76
		Geoorde Fuut	36	Steltkluut	52	Watersnip	76
		Holenduif	36	Kluut	52	Papegaaiduiker	76
		Houtduif	36	Zilverplevier	54	Zwarte Zeekoet	76
		Zomertortel	36	Goudplevier	54	Alk	78
		Turkse Tortel	36	Morinelplevier	54	Kleine Alk	78
		Nachtzwaluw	38	Bontbekplevier	56	Zeekoet	78
		Alpengierzwaluw	38	Kleine Plevier	56	Kleinste Jager	80
		Huisgierzwaluw	38	Kleine Jager	56	Kleine Jager	80
		Vale Gierzwaluw	38	Woestijnplevier	56	Middelste Jager	82
		Gierzwaluw	38	Strandplevier	56	Grote Jager	82
		Koekoek	38	Regenwulp	58	Drieteenmeeuw	86
		Waterral	38	Wulp	58	Vorkstaartmeeuw	86
		Porseleinhoen	40	Grutto	58	Kleine Kokmeeuw	86
		Waterhoen	40	Rosse Grutto	58	Kokmeeuw	86
		Meerkoet	40	Steenloper	60	Dwergmeeuw	90
		Kraanvogel	40	Kanoet	62	Ross' Meeuw	90
		Parelduiker	40	Kemphaan	64	Franklins Meeuw	90
		Usduiker	40	Breedbekstrandloper	64	Zwartkopmeeuw	90
		Geelsnavelduiker	40	Krombekstrandloper	64	Stormmeeuw	90
		Roodkeelduiker	42	Temmincks Strandloper	64	Kleine Mantelmeeuw	90
		Stormvogeltje	44	Drieteenstrandloper	64	Zilvermeeuw	92
		Vaal Stormvogeltje	44	Bonte Strandloper	64	Geelpootmeeuw	92
		Noordse Stormvogel	44	Paarse Strandloper	66	Pontische Meeuw	92
		Grauwe Pijlstormvogel	44	Voorjaarstrek langs de pieren van Umuiden	68	Kleine Burgemeester	94
		Grote Pijlstormvogel	44			Grote Burgemeester	96
		Noordse Pijlstormvogel	44			Grote Mantelmeeuw	96
		Vale Pijlstormvogel	44			Brilstern	96
		Zwarte Ooievaar	44			Dwergstern	96
		Ooievaar	44			Lachstern	98

Reuzenstern	98	Klapekster	114	Sprinkhaanzanger	128	Huismus	146
Witvleugelstern	98	Roodkopklauwier	114	Krekelzanger	128	Spaanse Mus	146
Zwarte Stern	98	Ekster	114	Snor	128	Ringmus	146
Dougalls Stern	98	Gaai	114	Spotvogel	128	Engelse Kwikstaart	148
Visdief	98	Kauw	114	Orpheusspotvogel	128	Gele Kwikstaart	148
Noordse Stern	98	Roek	114	Kleine Spotvogel	128	Noordse Kwikstaart	148
Grote Stern	102	Zwarte Kraai	114	Bosrietzanger	128	Grote Gele Kwikstaart	148
Visarend	102	In Umuiden kan het flink spoken!	116	Kleine Karekiet	130	Witte Kwikstaart	148
Wespendief	102			Rietzanger	130	Rouwkwikstaart	148
Vale Gier	102			Waterrietzanger	130	Grote Pieper	148
Monniksgier	102			Graszanger	130	Duinpieper	150
Dwergarend	102	Bonte Kraai	118	Pestvogel	130	Siberische Boompieper	150
Bruine Kiekendief	104	Raaf	118	Boomklever	130	Boompieper	150
Blauwe Kiekendief	104	Goudhaan	118	Boomkruiper	130	Graspieper	150
Steppekiekendief	104	Vuurgoudhaan	118	Winterkoning	130	Roodkeelpieper	150
Grauwe Kiekendief	104	Buidelmee	118	Uitstekende locatie tijdens de najaarstrek	132	Waterpieper	150
Sperwer	104	Pimpelmee	118			Oeverpieper	152
Havik	104	Koolmee	120			Keep	154
Zeearend	106	Kuifmee	120			Vink	154
Rode Wouw	106	Zwarte Mees	120	Roze Spreeuw	134	Appelvink	154
Zwarte Wouw	106	Glanskop	120	Spreeuw	134	Roodmus	154
Ruigpootbuizerd	106	Baardman	120	Waterspreeuw	134	Goudvink	154
Buizerd	106	Boomleeuwerik	120	Goudlijster	134	Groenling	156
Kerkuil	108	Veldleeuwerik	120	Beflijster	134	Kneu	156
Steenuil	108	Kuifleeuwerik	122	Merel	134	Frater	156
Ransuil	108	Strandleeuwerik	122	Kramsvogel	136	Kruisbek	158
Velduil	108	Kortteenleeuwerik	122	Zanglijster	136	Grote Kruisbek	158
Bosuil	108	Oeverzwaluw	122	Koperwiek	136	Putter	158
Hop	108	Boerenzwaluw	122	Grote Lijster	136	Europese Kanarie	158
Bijeneter	108	Huiszwaluw	122	Grauwe Vliegenvanger	136	Sijs	158
Vogels fotograferen op de pieren	110	Roodstuitzwaluw	122	Roodborst	138	Kleine Barmsijs	158
		Staartmees	124	Nachtegaal	138	Grote Barmsijs	158
		Grauwe Fitis	124	Blauwborst	138	Witstuitbarmsijs	158
		Pallas' Boszanger	124	Kleine Vliegenvanger	138	Sneeuwgor	160
		Bladkoning	124	Bonte Vliegenvanger	138	Menselijke invloeden	162
		Bruine Boszanger	124	Zwarte Roodstaart	140		
		Fluiter	124	Gekraagde Roodstaart	140	Usgors	164
		Tijftjaf	124	Paapje	140	Grauwe Gors	164
		Siberische Tijftjaf	124	Aziatische Roodborsttapuit	140	Ortolaan	164
		Fitis	126	Roodborsttapuit	140	Geelgor	164
		Zwartkop	126	Tapuit	142	Geelgor	164
		Tuinfluiter	126	Izabeltapuit	142	Witkopgor	166
		Sperwergrasmus	126	Woestijntapuit	142	Rietgor	166
		Boomvalk	114	Altijd wat te zien!	144	Dwerggor	166
		Baardgrasmus	114			Bosgor	166
		Slechtvalk	114				
		Wielewaal	114				
		Grauwe Klauwier	114				
				Heggenmus	146		

VOORWOORD

Vogels, ik vind ze wonderlijk: gierzwaluwen die negen maanden doorvliegen zonder te landen, uilen die hun kop 270 graden draaien, ganzen die ondersteboven afremmen in de lucht en meeuwen die dwars door een storm op hun doel afvliegen.

Deze laatste, meeuwen, horen bij gemeente Velsen met haar havens en de zee. Daarom ontving ik tijdens mijn installatie als burgemeester van Velsen een prachtig geprepareerde Zilvermeeuw. De meeuw heeft sindsdien een prominente plek op mijn kamer. Eens leefde hij op het land, de zee en in de lucht waardoor hij deze drie elementen met elkaar verbond. Dat vind ik mooi, want als burgemeester zoek ik ook altijd naar verbinding. Tussen inwoners

uit alle windstreken, bedrijven en organisaties. We leven met elkaar samen in een verrassende gemeente. Het is net als met vogelen: je moet niet kijken, maar zien en dan zal je je verwonderen over de historische landgoederen, de rauwe industrie, het brede strand en de krachtige pieren.

Deze pieren zijn een bezienswaardigheid op zich. Als je geluk hebt, ligt er nog een Vos op de rotsblokken te slapen. Maar ook vogels van diverse pluimage maken graag gebruik van de pieren. Dat maakt het tot een fantastische plek voor geduldige vogelaars. Elk jaargetijde trekt weer een ander soort vogel aan. Vogels spotten rondom de pieren van Umuiden neemt dan ook een hoge vlucht. Vissers worden vogelaars

en steeds meer jongeren gaan als 'vogelgrafen' in groepsverband op pad.

Dat er steeds meer enthousiaste vogelaars komen, daar zal dit prachtige boek dat met passie is gemaakt zeker aan bijdragen. Veel lees-, kijk- en vogelplezier met het belang van de vogel voorop. Graag tot ziens in Velsen!

PS Wil je de pieren bezoeken? Check bij ruig weer of ze toegankelijk zijn. Je ziet dat aan de vlaggen op www.ijrb.nl

Frank Dales

Oeverpieper 22 oktober 2013 (Karel Mauer)

Kleine Burgemeester 7 maart 2014 (Jelle van der Helm)

Kuifaalscholver 11 februari 2016 (Sjek Venhuis)

HET IDEE VOOR EEN PIERBOEK

De monding van het Noordzeekanaal bij Umuïden is een van onze favoriete plekken in Nederland om naar vogels te kijken. Niet zozeer omdat je er met volle teugen kunt genieten van rust en natuur. Gelegen onder de rook van zware staalindustrie en op een knooppunt van weg-, water- en luchtverkeer valt dat namelijk vies tegen. Maar het is een plek die bijna garant staat voor een onvergetelijke vogeldag. Elk moment kun je worden verrast door mooie en bijzondere vogels. En dat is precies waar dit fotoboek over gaat.

Tussen grofweg Wijk aan Zee in het noorden, Umuïderslag in het zuiden, de kop van de Zuidpier in het westen en het sluiscomplex in het oosten zijn in de loop der jaren ruim driehonderd vogelsoorten vastgesteld. De begrenzing van het besproken gebied en de belangrijkste gebruikte gebiedsnamen zijn weergegeven op de kaart op pagina 11. Met dit fotoboek hebben we een beknopt maar sprekend overzicht willen geven van de schat aan vogelwaarnemingen die dit gebied rijk is. Onze werkwijze bestond, naast het beoordelen van de status van elke vogelsoort, vooral uit het presenteren van een schitterende selectie van foto's. De primaire focus lag daarbij op de vogels, maar naast vogels is er nog veel meer prachtige natuur te beleven (zie bijvoorbeeld het kader 'Altijd wat te zien!' op pagina 144).

Tapuit 24 september 2009 (Arnold Meijer)

Ons uitgangspunt was dat we een avifaunistisch overzicht in foto's wilden maken, waarbij alleen foto's uit de Umond in aanmerking kwamen. Foto's gemaakt vanaf de Noord- of Zuidpier hadden een streepje voor, omdat die in onze ogen juist zo sprekend zijn voor het unieke vogelen op en rond de pieren in de Umond. Behalve van ons eigen netwerk, hebben we dankbaar gebruikgemaakt van het omvangrijke online fotoarchief van de website waarneming.nl. Dat het doorzoeken van zoveel foto's een monnikenwerk zou betekenen, was geen verrassing. Het is vooral Jelle geweest, die hier heel wat (nachtelijke) uurtjes in heeft gestoken. Alleen al van de Steenloper stonden er enkele duizenden foto's op waarneming.nl ... Zonder hem zou dit boek er niet zijn geweest!

Vorkstaartmeeuw 23 oktober 2011 (Hans Brinks)

Elke foto heeft een eigen verhaal. Het uren wachten, het kruipen door het zand of jezelf tussen de basaltblokken wurmen, het hopen dat die ene vogel zal meewerken en dat die wandelaar met hond op afstand blijft. Of zo maar opeens de kans (van je leven) krijgen!... Het is bijna niet voor te stellen hoeveel uren aan fotografie er aan dit boek ten grondslag liggen. En dan te bedenken dat het overgrote deel van de beschikbare foto's vanwege ruimtegebrek moest afvallen, waaronder talloze juweeltjes ... We bedanken alle vogelaars en fotografen voor hun medewerking en hopen dat onze selectie in de smaak zal vallen.

Jelle van der Helm
Dick Groenendijk
Roy Slaterus

Drieteenstrandloper 1 januari 2014 (Jelle van der Helm)

VOGELS KIJKEN BIJ DE PIEREN VAN IJMUIDEN

LANDSCHAP

De Umond kent een bijzonder gevarieerd – volgens sommigen wellicht rommelig of zelfs lelijk – landschap. Naast zee, strand en duinen tref je er namelijk ook een uitgestrekt havengebied, industrie en stedelijk gebied. De beide pieren nemen prominente plekken in. Om de toegang tot het Noordzeekanaal bevaarbaar te maken voor grote schepen werden deze in de jaren zestig van de vorige eeuw verlengd (de Zuidpier met bijna twee kilometer). Als gevolg daarvan veranderde de zeestroming langs dit deel van de kust. De zee voerde grote hoeveelheden zand aan, waardoor in de oksel van de Zuidpier een brede strandvlakte met duinvorming ontstond. In de jaren negentig werden hier onder meer een jachthaven, een hotel, appartementen en een (recreatie)meer aangelegd.

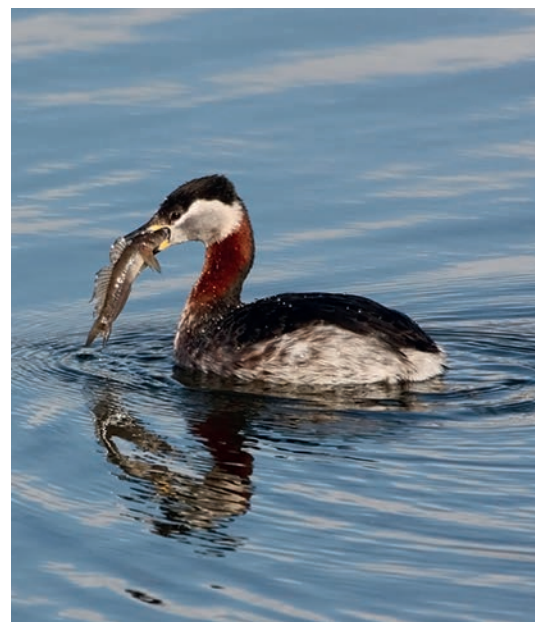
Smelleken 15 oktober 2017 (Jelle van der Helm)

VOGELSOORTEN

De pieren van IJmuiden zijn een geliefde bestemming voor vogelaars, en niet zonder reden. Niet alleen is de ligging gunstig voor het verrichten van vogeltrekwaarnemingen, ook maken de pieren het mogelijk om 'een eind de zee in te lopen' en zodoende verschillende soorten zeevogels van nabij waar te nemen. Verder hebben de pieren zelf, met hun harde bekleding met daarop diverse algen en wieren, een sterke aantrekkingskracht op enkele rotskustvogels. Hoewel er eigenlijk altijd wel iets leuks te zien is, vallen de spannendste vogelmomenten vaak samen met de voor- en najaarstrek. Het zijn vooral enkele standvastige bosvogelsoorten die het in de Umond laten afweten.

Winter (half november tot half maart)

Een winterwandeling over de pieren levert vrijwel altijd

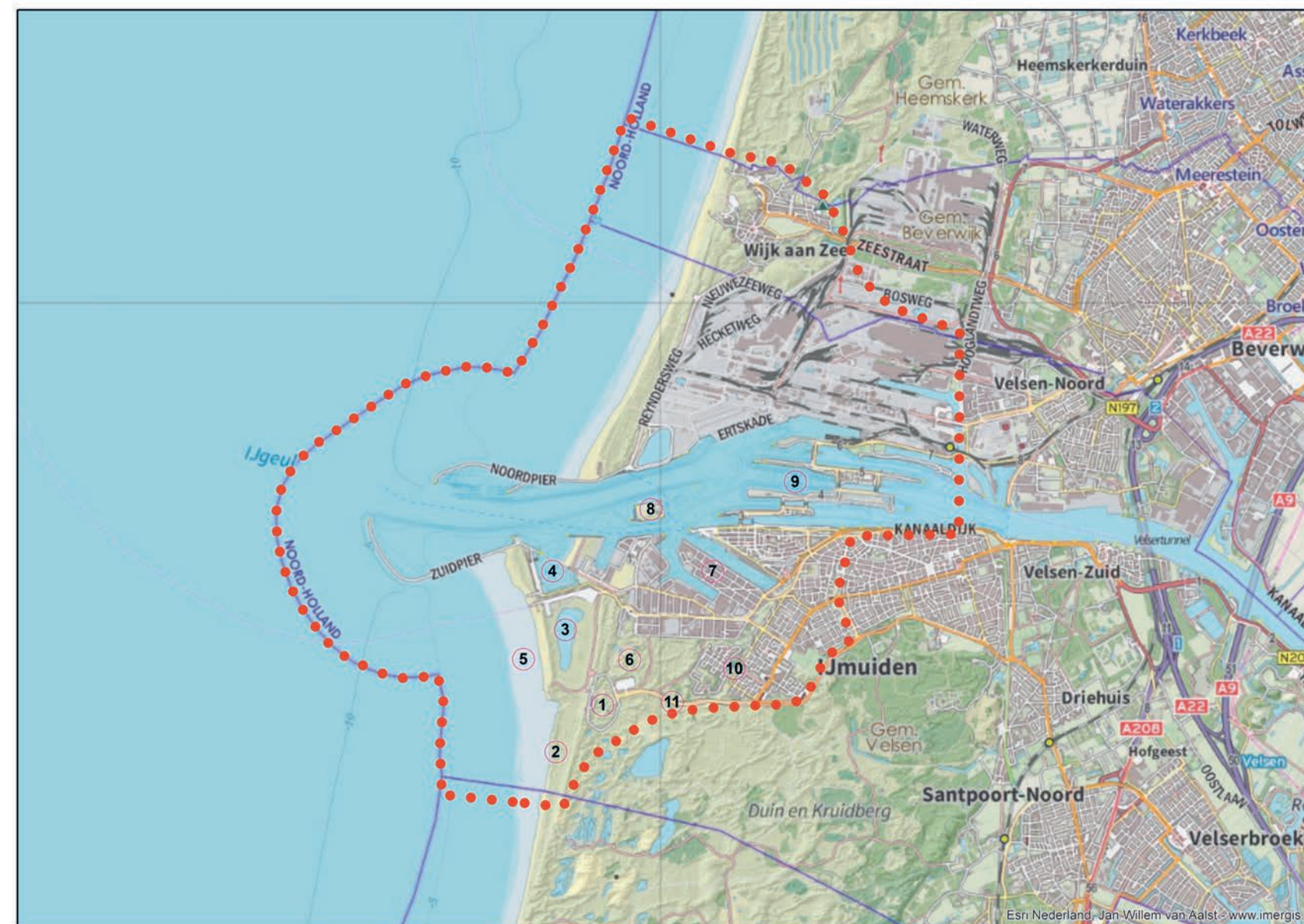

Roodhalsfuut 20 maart 2010 (Willem Pompert)

waarnemingen op van Steenlopers, Paarse Strandlopers en Oeverpiepers. Je zou bijna vergeten dat deze soorten op veel andere plekken langs de Nederlandse kust een heel stuk moeilijker zijn te vinden. Andere specialiteiten die zich (relatief) vaak rond de pieren ophouden zijn Zwarte Zee-eend, Middelste Zaagbek, Roodkeelduiker, Jan-van-gent, Kuifaalscholver, Zeekoet en Drieteenmeeuw. Het afzoeken van groepen meeuwen op het strand of in de haven wordt soms beloond met een Grote of Kleine Burgemeester of andere schaarse meeuwensoorten. Aan de voet van de jonge duintjes bij de Zuidpier scharrelen geregeld groepjes Sneeuwgorzen hun kostje bijeen. Tijdens plotseling invallend winterweer kan omvangrijke vorsttrek optreden, met bijzondere soorten als Nonnetje, Topper, Blauwe Kiekendief, Ruigpootbuizerd en Velduil.

Kleine Jager 22 oktober 2011 (Jan Hendriks)

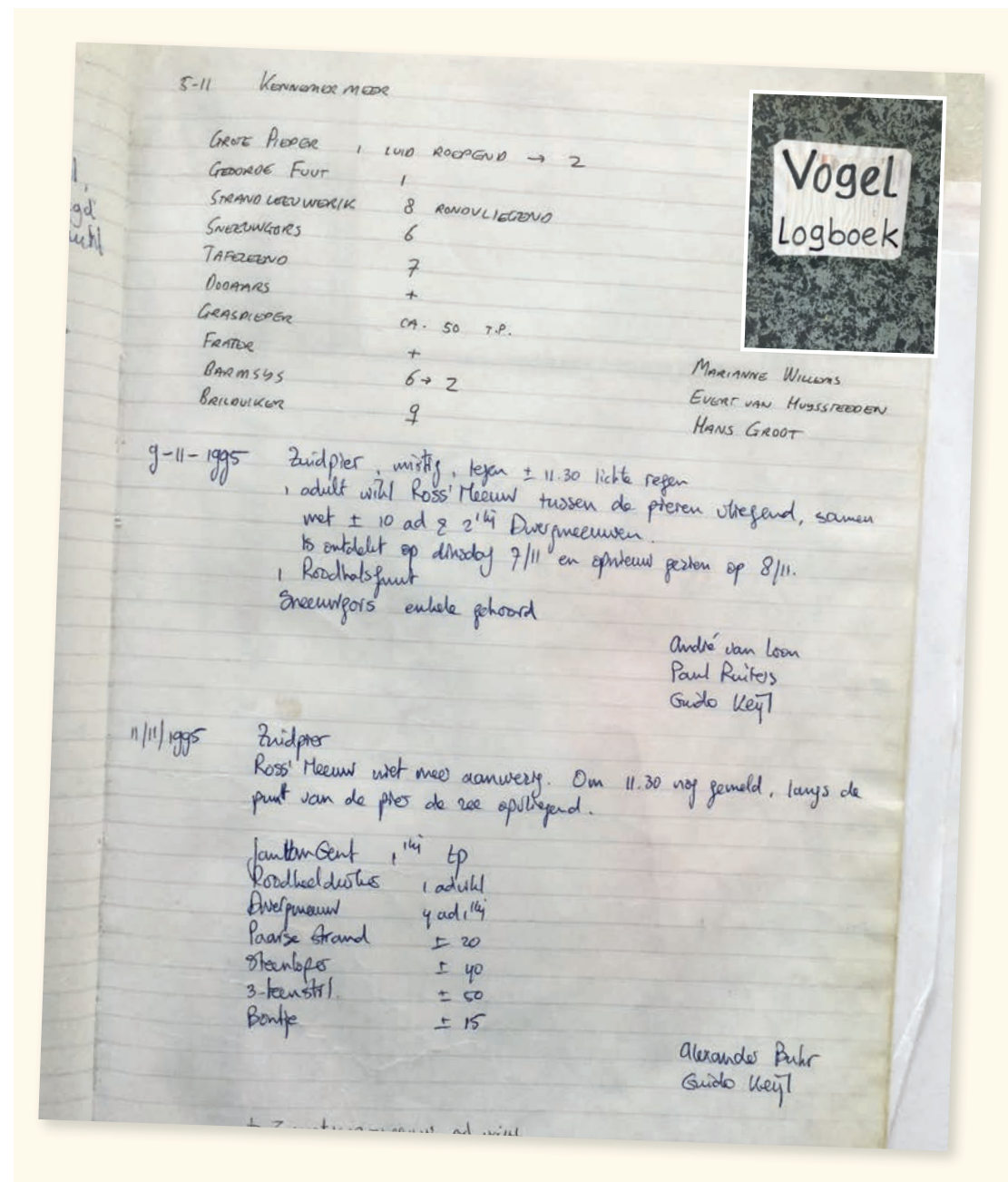
De begrenzing van het in dit fotoboek behandelde Umondgebied aangegeven met rode stippellijn tussen grofweg Wijk aan Zee in het noorden, Umuiderslag in het zuiden, de kop van de Zuidpier in het westen en het sluisencomplex in het oosten. De meestgebruikte namen in de tekst van dit boek zijn met nummers aangegeven. **1**) Umuiderslag; **2**) Slufter; **3**) Kennemermeer; **4**) Jachthaven; **5**) Kennemerstrand; **6**) Kunstenaarsduintjes; **7**) Havengebied; **8**) Forteiland; **9**) Sluisencomplex; **10**) Umuiden Zeewijk; **11**) Heerenduinenweg (Bron kaart: Esri Nederland).

Lente (half maart tot half juni)

Wanneer de winter overgaat in de lente, breekt er voor vogelaars een drukke tijd aan: de voorjaars trek van eenden (waaronder Zomertaling en Pijlstaart), steltlopers (zoals Zilverplevier, Regenwulp, Rosse Grutto en Kanoet), meeuwen (waaronder Dwergmeeuw en Zwartkopmeeuw) en sterns (waaronder Dwergstern en Zwarte Stern) kan ronduit spectaculair zijn. Op sommige ochtenden passeert de ene na de andere sliert vogels de IJmond (zie ook het kader 'Voorjaars trek langs de pieren van IJmuiden' op pagina 68). Ondertussen arriveren er ook steeds meer zomervogels (denk aan Nachtegaal en Blauwborst) en is hun gezang niet van de lucht. Een specialiteit in mei-juni is de Roodmus, die bijna elk jaar met één of enkele exemplaren het Kennemermeer of de Slufter weet te vinden.

Roodmus 1 juni 2012 (René van Rossum)

Willekeurige pagina uit een van de logboeken van de Zuidpier die jarenlang in het strandpaviljoen lagen en nu opgenomen zijn in het archief van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland (Jelle van der Helm). Inzet: voorkant van het logboek.

Duinvorming bij de Zuidpier 30 april 2020 (Jelle van der Helm)

Zomer en herfst (half juni tot half november)

Zo gauw de eerste jonge vogels uitvliegen, dienen zich steeds meer tekenen van de najaarstrek aan. Hoewel de zomer overwegend 'tammetjes' verloopt, zijn tal van verrassingen mogelijk (denk aan de Siberische Grijsze Ruiters!). Tot in november volgt een indrukwekkende afwisseling van soorten en aantallen (zie ook het kader 'Uitstekende locatie tijdens de najaarstrek' op pagina 132). Hoe het najaar precies verloopt, hangt deels af van het weerbeeld. Najaarsstormen brengen vaak zeevogels, waaronder Vaal Stormvogeltje, Noordse Stormvogel, pijlstormvogels, jagers, Rosse Franjepoot, Kleine Alk en Vorkstaartmeeuw (zie ook het kader 'In Umuiden kan het flink spoken!' op pagina 116). Aanhoudende oostelijke stromingen voeren daarentegen vooral zangvogels aan. Op sommige dagen trekken dan duizenden lijsters, vinken en piepers over. 'Krenten in de pap' zijn soorten als Bokje, Houtsnip, Velduil, Bladkoning, Grote Pieper en Usgors. De lijst van najaarsgasten is lang!

KUKTIPS

In de lente, zomer en herfst is een bezoek in de vroege ochtend aan te bevelen. Over het algemeen is de activiteit onder vogels dan het hoogst (denk aan voedsel zoeken, verplaatsingen of rusten) en zijn er nog relatief weinig recreanten in het gebied. Ook een bezoek aan het einde van de dag kan lonen. Gedurende de winter, wanneer de dagen kort zijn, is de 'middagdip' minder uitgesproken. Op dagen met veel mensen in het gebied is er relatief vaak sprake van verstoring (zie ook het kader 'Menselijke invloeden' op pagina 162). Vooral op het strand verblijvende steltlopers, meeuwen en sterns zoeken hun heil dan elders. Over het algemeen is het rustiger op werkdagen dan in het weekend. Rustig wandelen of fietsen, of zelfs stilzitten op plekken met goed overzicht, levert vaak mooie vogelwaarnemingen op. Het fotograferen van vogels op de pieren is relatief gemakkelijk en vogelfotografen worden hier regelmatig ver-

rast door trekvogels die zich open en bloot vertonen. Zie voor meer informatie en tips voor het fotograferen van vogels op en rond de pieren het kader op pagina 110. Diverse interessante soorten laten zich goed benaderen. Het betreden van de pieren bij harde wind kan gevaarlijk zijn. De pieren worden dan normaal gesproken afgesloten (en eigenwijze bezoekers worden beboet).

BEREIKBAARHEID EN TOEGANG

De Ummond is goed bereikbaar, zowel per openbaar vervoer (bus) als met eigen vervoer. De regio ligt op korte afstand van steden als Amsterdam en Haarlem. Talloze wegen en paden doorkruisen het gebied. Wel is het aantal verbindingen tussen het noordelijke en

het zuidelijke deel beperkt en is het terrein van Tata Steel niet vrij toegankelijk. Het kost daardoor relatief veel tijd om van de Noord- naar de Zuidpier (of andersom) te gaan, zeker met het openbaar vervoer. Parkeergelegenheid is in ruime mate aanwezig, al betreft het op het Kennemerstrand en bij Umuiderslag gedurende een groot deel van het jaar betaald parkeren. Overigens kan het erg druk zijn met recreanten, waardoor het de moeite loont om er vroeg op de dag bij te zijn.

Tapuit 25 april 2010 (Karel Mauer)

Jan-van-gent 31 oktober 2015 (Martijn de Jong)

Vogelaars op de Zuidpier 16 september 2009 (Arnold Meijer)

Grote Mantelmeeuw 3 februari 2018 (Siek Venhuis)

OVERZICHT VAN IN DE IJMOND WAARGENOMEN VOGELSOORTEN

In het hierna volgende overzicht komen alle tot en met 1 maart 2020 waargenomen vogelsoorten in het gebied van de pieren van Umuiden aan bod (begrenzing zie kaart op pagina 11). Als uitzondering geldt dat geïntroduceerde soorten zoals Nijlgans, Grote Canadese Gans en Halsbandparkiet niet zijn opgenomen. Ook uit gevangenschap ontsnapte vogels staan niet in het overzicht. Alle soorten waarvan voldoende documentatie beschikbaar is, zijn in de lijst opgenomen. Bij landelijke zeldzaamheden is het oordeel van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna gevolgd. Enkele soorten zijn wel gemeld in de Umond, maar hier niet opgenomen omdat van deze waarnemingen geen achtergrondinformatie of documentatie bekend is. In totaal zijn 319 vogelsoorten in dit overzicht behandeld. Samen goed voor meer dan zestig procent van het totaal in Nederland waargenomen aantal. En dat op een relatief klein oppervlak!

Goudplevier 31 oktober 2011 (Gijs Hensen)

Van elke vogelsoort staan de Nederlandse naam en wetenschappelijke naam vermeld, met daarna een maat voor de talrijkheid in de Umond (zie bijgaande tabel) en een korte beschrijving. Van de meeste vogelsoorten waarvan een foto aanwezig is die gemaakt is in de Umond, is de betreffende foto opgenomen. Als er meer foto's waren, zijn naar smaak van de samenstellers, de beste of meest karakteristieke foto's geplaatst. Van tien specifieke en veel gefotografeerde soorten in de Umond, is in de soortteksten wat meer informatie gegeven vanwege de kenmerkendheid van deze soorten voor het gebied. Om te komen tot onderstaande lijst en beschrijvingen zijn de volgende bronnen veelvuldig geraadpleegd:

- Beide regionale avifauna's (1998 en 2015) uitgegeven door de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
- Het rapport 'Vogels van de strandvlakte en de Zuidpier van Umuiden 1978-1986' uitgegeven in 1988.
- De website waarneming.nl.
- De website trektellen.nl.
- De website dutchbirding.nl voor de taxonomie, naamgeving en volgorde van onderstaande lijst met vogelsoorten (hoewel soms om pragmatische redenen van de taxonomische volgorde is afgeweken).
- De logboeken van de Zuidpier die jarenlang in het strandpaviljoen lagen en nu opgenomen zijn in het archief van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
- Eigen ervaringen van de samenstellers van deze uitgave.

Tabel met mate en omschrijving van de gehanteerde talrijkheid

Talrijkheid	Korte karakteristiek
Algemeen	Eenvoudig te vinden; een aanzienlijk deel van het jaar talrijk aanwezig.
Schaars	Vrij lastig te vinden; slechts in klein aantal aanwezig en/of op een beperkt aantal dagen in het jaar.
Zeldzaam	Moeilijk te vinden; onregelmatig en/of onopvallend aanwezig.
Zeer zeldzaam	Alleen met veel geluk te vinden; landelijke en/of regionale zeldzaamheid.
Dwaalgast	Extreem zeldzaam; ook landelijk een grote zeldzaamheid die beoordeeld wordt door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna.

Grote Jager 23 september 2013 (Gijs Hensen)